

แนวทางการเพิ่มมูลค่ากล้วยไม้ตัดดอกของจังหวัดนครปฐม

Value-Added approach for Cut-Flower Orchid in Nakhon Pathom Province

กนกพัชร์ กอประเสริฐ^{1*} จุฑามาศ ยอดมิ่งขวัญ¹ กมลวรรณ เรืองสุธากุล¹ และณัชชวีชา สั้งแสง¹

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

*kanokpatch111@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาของเกษตรกรที่ปลูกกล้วยไม้ในจังหวัดนครปฐม เพื่อเพิ่มมูลค่ากล้วยไม้ตัดดอกของเกษตรกรในจังหวัดนครปฐมและเพื่อส่งเสริมกล้วยไม้ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ปลูกดอกกล้วยไม้ตัดดอกใน จังหวัดนครปฐม มีจำนวน 5 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เอกสารแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการแนวทางการเพิ่มมูลค่ากล้วยไม้ตัดดอกใน จังหวัดนครปฐม มี เกษตรต้องการเพิ่มมูลค่าให้กับดอกกล้วยไม้ตัดดอกในรูปแบบดอกกล้วยไม้ในโหลแก้ว เพื่อสร้างรายได้เสริมอีกช่องทางให้กับ เกษตรผู้ปลูกดอกกล้วยไม้ใน จังหวัดนครปฐม

คำสำคัญ: การเพิ่มมูลค่า กล้วยไม้ การแปรรูป

Abstract

The purposes of this research were to study the problems of farmers growing orchids in Nakhon Pathom province. And to increase the value of cut orchids of farmers in Nakhon Pathom Province and to promote orchids to be widely known This research is a qualitative research that uses the interview method of 5 orchid growers. Farmers who are not interested in privatization who want to know the market in The production of this product is 99% per cent from 100%. The research tools are interviews and data analysis by descriptive method. The value added by processing orchids, orchid in a glass.

Keywords: value added, orchids, process

1. บทนำ

เมื่อเทคโนโลยีได้มีการเข้ามาโครงสร้างประชากรก็มีการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมที่ขยายตัวทำให้พฤติกรรมการณ์ของผู้บริโภคแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงในการซื้อกล้วยไม้ซึ่งเป็นปัจจัยผลักดันให้ผู้ซื้อหันมาสนใจผลิตภัณฑ์จากกล้วยไม้ที่มีความหลากหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น จังหวัดนครปฐมเป็นพื้นที่สำคัญในการปลูกกล้วยไม้ ปริมาณการผลิต 16,599 ตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ 0.072% โดยมีพื้นที่เพาะปลูกกล้วยไม้หลัก ประกอบด้วย อำเภอกำแพงแสน อำเภอสสามพราน อำเภอนครชัยศรี อำเภอศาลายา ตำบลโพรงมะเดื่อ ส่วนใหญ่เกษตรกรจะปลูกกล้วยไม้ตัดดอกเพื่อการส่งออกไปยังประเทศ จีน ญี่ปุ่น เกาหลี เป็นต้น มีมูลค่าการส่งออก 1,214,510,000 บาทต่อปี (<http://www.agriman.doae.go.th/home/news/year%202015/023orchid.pdf>)

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมกล้วยไม้ไทยประสบปัญหาค่อนข้างรุนแรงเนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น เกิดสภาวะกล้วยไม้ล้มตายทำให้ราคาตก รวมถึงคนกลางกดราคารับซื้อ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น เกิดการชะลอตัวการซื้อของต่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงที่ผันผวนของสภาพดินฟ้าอากาศ เป็นต้น จึงทำให้เกษตรกรที่ปลูกกล้วยไม้บางรายในจังหวัดนครปฐมมีรายได้น้อยลงและมีความคิดที่จะเลิกกิจการการปลูกกล้วยไม้

ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาแนวทางการเพิ่มมูลค่ากล้วยไม้ตัดดอกในจังหวัดนครปฐม โดยทำการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับกล้วยไม้ที่มีอยู่ให้มีความหลากหลายรูปแบบเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภค โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเป็นการสร้างอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรและชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งเกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถนำไปเผยแพร่เป็นองค์ความรู้ให้กับชุมชนอื่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาของเกษตรกรที่ปลูกกล้วยไม้ในจังหวัดนครปฐม
2. ศึกษาแนวทางการเพิ่มมูลค่ากล้วยไม้ตัดดอกของเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม

3. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยปฏิบัติการผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลในการทำงานวิจัยในครั้งนี้ โดยคำนึงถึงผู้ให้ข้อมูล ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ และคำถามที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ได้ และเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลในเชิงลึกได้ดีและเป็นจริงที่สุด โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากร คือ เกษตรกรผู้ปลูกดอกกล้วยไม้ในพื้นที่ ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จากผู้ประกอบการปลูกดอกกล้วยไม้ที่ขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการ กรมการเกษตร จังหวัดนครปฐม ทั้งหมดจำนวน 82 ฟาร์ม

วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้วิจัยจึงเลือก ฟาร์มดอกกล้วยไม้ จำนวน 5 ฟาร์ม ที่ขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการจาก สำนักงานเกษตร จังหวัดนครปฐม โดยเป็นการเลือกจาก ฟาร์มกล้วยไม้ที่ได้รับมาตรฐานฟาร์มกล้วยไม้ที่ดี (GAP) เพื่อเป็นแนวทางให้กับฟาร์มกล้วยไม้ตัดดอกที่ไม่ได้รับมาตรฐาน และฟาร์มที่ถูกจัดเป็นฟาร์มกล้วยไม้ตัดดอก ในการทำวิจัย “แนวทางการเพิ่มมูลค่ากล้วยไม้ใน จังหวัดนครปฐม” ในครั้งนี้มีระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่วันที่ 7 มกราคม – วันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2562

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย คือ ฟาร์มดอกกล้วยไม้ ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาฟาร์มกล้วยไม้ เพื่อนำกล้วยไม้มาแปรรูปเป็นผงชากกล้วยไม้ พื้นที่บริเวณ ฟาร์มดอกกล้วยไม้ ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เครื่องมือในการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลเอกสารเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งที่เป็น งานวิจัย แนวคิด และบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. การเก็บข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกร ผู้ปลูกดอกกล้วยไม้ในพื้นที่ ตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม จำนวน 5 ฟาร์ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กับเกษตรกรผู้ปลูกดอกกล้วยไม้ที่ตัดดอกในพื้นที่ ตำบลโพรงมะเดื่อ จังหวัดนครปฐม โดยระหว่างการสัมภาษณ์จะมีการบันทึกเสียงและจดบันทึก เพื่อนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ ซึ่งทำการสัมภาษณ์ตั้งแต่เดือนมกราคม 2562 – กุมภาพันธ์ 2562

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลที่ได้รับการบันทึกเสียง และถอดข้อความ เรียบเรียงใหม่ โดยที่เนื้อหาของข้อมูลยังคงความหมายเดิม นำข้อมูลที่ได้มาจากการถอดข้อความจากเสียงบันทึก นำมาจัดเรียงข้อมูลให้เป็นวิชาการ แบ่งให้เป็นหมวดหมู่ตามความหมายที่ใกล้เคียงกัน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ทฤษฎี SWOT Analysis และ ทฤษฎีแผนภูมิแก๊งปลา ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย เพื่อกำหนดกลยุทธ์โดยเทคนิค TOWS matrix
2. การแสดงข้อมูล เป็นการนำเสนอข้อมูลโดยวิธีการพรรณนา บรรยาย
3. การหาข้อสรุปโดยการศึกษา ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ให้ตรงประเด็นกับงานวิจัย โดยการบรรยายถึงข้อมูลแล้วนำมาตีความ ทบทวนข้อมูล และสร้างข้อสรุปของข้อมูลที่เป็นของเราเอง โดยมีข้อมูลจากงานวิจัย บทความ เอกสารอื่น ๆ มาสนับสนุนความชัดเจนของข้อมูล

4. ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ระพี (2545) ได้ศึกษาการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กล้วยไม้เพื่อกระจายการค้าและการใช้ประโยชน์ พื้นฐานสำคัญของการสร้างมูลค่าเพิ่ม น่าจะได้แก่ความคิดในการนำสิ่งซึ่งมีอยู่แล้ว มาใช้ประโยชน์ โดยปรับสภาพให้เปลี่ยนเป็นสิ่งจูงใจการใช้ประโยชน์จากกล้วยไม้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จุฑามาศ (2555) ได้ศึกษาการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์จากสับปะรดเพื่อเศรษฐกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านชุมชนบ้านห้วยทรายใต้ ร่วมกับกลุ่มชุมชนบ้านห้วยทรายเหนือ อำเภอชะอำ จังหวัด เพชรบุรี พบว่า ประสบปัญหาเกี่ยวกับผลผลิต สับปะรดที่เหลือจากการส่งขายเป็นสับปะรดที่สุกไม่ได้ที่สุกเกินไปหรือเน่าเสียบางส่วน และสับปะรดที่ไม่ได้ขนาด ซึ่งจำหน่ายไม่ได้ ไม่เป็นที่ต้องการของตลาด และต้องการพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์อาหาร ทำให้กลุ่มแม่บ้านชุมชนบ้าน

ห้วยทรายใต้มีผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่จากสับปะรดที่บกร่องและเหลือจากการส่งขายทำให้มีผลิตภัณฑ์อาหารประจำกลุ่มที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ทำให้มีรายได้เสริมเพิ่มขึ้น

ปิยาภรณ์ (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางในการเพิ่มมูลค่าให้กับเศษไม้เหลือใช้ที่มีอยู่อย่างคั่งค้างและเกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อปัจจัยทางด้านส่วนประสมทาง การตลาดในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ตกแต่งบ้านที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ณัฐภรณ์, นิภาพร และพิทักษ์ (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรม และศึกษาช่องทางการจัดจำหน่ายของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์แปรรูป สมุนไพรสมุนไพร สุมานไพรสมุนไพร จังหวัดนครราชสีมา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

สมเกียรติ (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษามูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์และบริการในกิจการเพื่อสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์และบริการในกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย 2) ศึกษาอิทธิพลของมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์และบริการในกิจการเพื่อสังคมที่มีต่อประสิทธิผลของกิจการเพื่อสังคมในประเทศไทย ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลการกิจการเพื่อสังคมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลการกิจการเพื่อสังคมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแนวทางการเพิ่มมูลค่ากล้วยไม้ตัดดอก จากการสัมภาษณ์ผลการวิจัยสามารถวิเคราะห์เป็น SWOT Analysis และการวิเคราะห์ TOWS Matrix พบว่า

การวิเคราะห์เป็น SWOT Analysis

S จุดแข็ง

1. ผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง
2. การใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน เพราะใช้วัตถุดิบที่ผลิตขึ้นเองภายในกลุ่มเกษตรกร
3. ราคาของผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมกับราคาต้นทุนการผลิต

W จุดอ่อน

1. ผู้ประกอบการยังขาดตลาดในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาดไม่ได้
2. เป็นผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักมากนัก

O โอกาส

1. ผู้บริโภคบางรายชอบของประดับตกแต่งบ้าน และชอบซื้อไปเป็นของขวัญในโอกาสต่าง ๆ จึงเป็นช่องทางที่จะทำ

ให้สามารถผลิตกล้วยไม้ในโหลแก้วเพื่อจำหน่ายได้

2. ความแปลกใหม่ของสินค้า ทำให้ผู้บริโภคมีความสนใจ

T อุปสรรค

1. จากสถานะเศรษฐกิจที่มีความผันผวนมีการ เปลี่ยนแปลงและไม่แน่นอน ส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตมีราคาสูงขึ้น

2. คู่แข่งทางการค้ามีจำนวนมาก

การวิเคราะห์ TOWS Matrix

SO จุดแข็ง-โอกาส

ผลิตภัณฑ์มีความได้เปรียบเรื่องความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ ตัวผลิตภัณฑ์มีความแปลกใหม่ จึงควรใช้จุดแข็งและโอกาสให้เกิดประโยชน์ โดยการทำให้ผลิตภัณฑ์มีความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ทำให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่น่าให้ความสนใจแก่ผู้บริโภค และคุณภาพเหมาะสมกับราคา

WO จุดอ่อน-โอกาส

จุดอ่อนสูงแต่โอกาสนี้สูงด้วย จึงต้องคอยหลีกเลี่ยงจุดอ่อนเพื่อเพิ่มโอกาสความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์ทำให้ผู้บริโภคมีความสนใจเนื่องจากผู้บริโภคบางกลุ่มชอบตกแต่งไม้ประดับในโหลแก้ว แต่มีจุดอ่อนคือผลิตภัณฑ์ยังไม่เป็นที่รู้จักของคนหมู่มาก และยังขาดตลาดในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จึงควรบริหารจัดการเรื่องการตลาดในการ จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทำการโปรโมท ตัวผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่รู้จัก

ST จุดแข็ง-อุปสรรค

มีจุดแข็งสูงแต่เจออุปสรรคแข่งขันสูง ผลิตภัณฑ์มีจุดแข็งเรื่องความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง การใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ ราคาเหมาะสมต่อผลิตภัณฑ์ แต่มีอุปสรรคเรื่องคู่แข่งทางการค้ามีจำนวนมากและ สภาวะเศรษฐกิจมีความผันผวนเปลี่ยนแปลง ทำให้ส่งผลต่อต้นทุนการผลิต จึงอาจจะต้องมีแผนการเพิ่มมูลค่า การผลิต และสร้างจุดเด่นให้สินค้าเป็นที่น่าจดจำและเหนือกว่า คู่แข่ง

WT จุดอ่อน-อุปสรรค

หาแหล่งตลาดที่สนับสนุนในการเพิ่มมูลค่าในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาด และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่างและเป็นที่น่าสนใจของผู้บริโภค

ปัญหาของเกษตรกร

ปัญหาของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ตัดดอกคือ ไม่มีตลาดที่รองรับในการส่งออกผลิตภัณฑ์กล้วยไม้ในโหลแก้ว

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภาพที่ 1 เอเวอร์กรีนฟาร์ม

ภาพที่ 2 สัมภาษณ์เกษตรกร

กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์กล้วยไม้ในโหลแก้ว

ภาพที่ 3 ขั้นตอนที่ 1 เตรียมอุปกรณ์

ภาพที่ 4 ขั้นตอนที่ 2 นำดอกกล้วยไม้จุ่มซิลิกาทรายและเจล

ภาพที่ 5 ขั้นตอนที่ 3
นำดอกกล้วยไม้ที่จุ่มซิลิกา
เข้าอบไมโครเวฟด้วยความร้อน
สูงสุดประมาณ 2 นาที

ภาพที่ 6 ขั้นตอนที่ 4
เมื่ออบดอกกล้วยไม้ครบ 2 นาที
นำออกมาเตรียมจัดใส่โหลแก้ว

ภาพที่ 7 ขั้นตอนที่ 5
นำดอกกล้วยไม้จัดใส่โหลแก้ว
ตกแต่งตามความชอบ

ภาพที่ 8 ขั้นตอนที่ 6
เป็นอันเสร็จสมบูรณ์

6. สรุปผล และการอภิปรายวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการเพิ่มมูลค่ากล้วยไม้ตัดดอกในจังหวัดนครปฐม โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดในการแปรรูปมาทำการวิเคราะห์ซึ่งมุ่งเน้นเพื่อการเพิ่มมูลค่ากล้วยไม้ให้กับเกษตรกร เพื่อเป็นการยกระดับดอกกล้วยไม้ เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ เกษตรกรสนใจที่จะทำการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับดอกกล้วยไม้ แต่เกษตรกรบาง

รายไม่สนใจที่จะเพิ่มมูลค่าให้กับกล้วยไม้ เนื่องจากงานในสวนของเขานั้น มีมากอยู่แล้ว และต้นทุนในการปลูกกล้วยไม้แต่ละครั้งก็มีค่าใช้จ่ายสูง และเกษตรกรยังกังวลว่าถ้าทำการแปรรูปไปแล้ว จะมีตลาดรองรับหรือไม่ วิจัยนี้สามารถนำไปปรับใช้กับวิจัยที่คิดจะแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเดิมให้มีมูลค่า

7. ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. จากการวิจัย ผู้วิจัยพบว่า ผู้ประกอบการมีการจำหน่ายต้นพันธุ์ดอกกล้วยไม้ตัดดอก ดังนั้นควรมีแนวทางการเพิ่มมูลค่าอย่างอื่นเพิ่มอีก เช่น แนวทางการเพิ่มมูลค่าดอกกล้วยไม้ตัดดอกโดยการนำกล้วยไม้ตัดดอกที่ไม่ได้เกรดหรือมาตรฐานนอกจากการเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับดอกกล้วยไม้ ยังเป็นการเพิ่มรายได้อีกช่องทางหนึ่งให้กับเกษตรกร

2. จากการวิจัย ผู้วิจัยพบว่า การจัดจำหน่ายกล้วยไม้ในโหลแก้วมีจำนวนน้อยและส่วนใหญ่จะเป็นการวางจำหน่ายในห้างสรรพสินค้า หรือศูนย์การค้าใหญ่ ๆ เช่น King Power ดังนั้นควรมีการจัดทำและจัดจำหน่ายกล้วยไม้ในโหลแก้วเพื่อจำหน่ายให้กับลูกค้าหลักของเกษตรกรฟาร์มนั้น ๆ ที่สนใจในตัวผลิตภัณฑ์ในรูปแบบเป็นของฝาก หรือของขวัญและเครื่องประดับ และยังเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับเกษตรกรผู้ปลูกดอกกล้วยไม้ตัดดอกอีกด้วย

8. เอกสารอ้างอิง

ระพี. (2545). การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กล้วยไม้ เพื่อกระจายการค้าและการใช้ประโยชน์. www.openbase.in.th

ปิยาภรณ์. (2558). การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือใช้ สู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม.

http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/1901/1/piyaporn_kamy.pdf

ณัฐภรณ์ นิภาพร และพิทักษ์. (2560). การสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมและช่องทางการจัดจำหน่ายของผู้ประกอบการ ผลิตภัณฑ์แปรรูป สมุนไพรสมุนไพร ตำบลหนองหัวแรด อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา.

<http://gs.rmu.ac.th/grc2017/fullpaper/file/HS-O-16.pdf>

สมเกียรติ. (2560). มูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์และบริการในกิจการเพื่อสังคม. <https://www.tci-thaijo.org/index.php/wms/article/download/67749/55271/>

จุฑามาศ. (2555). การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์จากสบประรดเพื่อเศรษฐกิจชุมชน.

<http://decade1.ird.rmutp.ac.th/km/wp-content/uploads/2013/05/Good-Practices-5.pdf>